

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

[Redacted]

TER BESLISSING

Datum
5 september 2023

Kenmerk
DGA-DAD / 35030289

nota

Uitbraak van blauwtongvirus op enkele
schapenbedrijven in Midden-Nederland

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

[Redacted signature area]

Aanleiding

De NVWA heeft sinds zondag 3 september 2023 verschillende meldingen ontvangen met betrekking tot een verdenking van besmetting met het blauwtongvirus (BTV). Het gaat om meerdere zieke schapen op vijf schapenhouderijen in de gemeente Wijdmeren (provincie Noord-Holland) en in de gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht).

De betreffende bedrijven zijn bezocht door specialistenteams van NVWA, er zijn monsters genomen om te laten onderzoeken. Op dinsdag 5 september rond 17:30 is van vier van de vijf locaties een positieve uitslag ontvangen.

Geadviseerd besluit

U kunt kennis nemen van bijgaande nota, en wordt gevraagd akkoord te gaan met:

- Advies over maatregelen
- Advies de besmetting bestuurlijk met de sector te bespreken
- Advies om op woensdagochtend 6 september tussen 08:00-09:00 een persbericht uit te doen.
- Advies om tegelijkertijd met het persbericht bijgaande Kamerbrief te sturen
- Een ministeriële regeling met maatregelen is niet nodig, wel zal de NVWA enkele specifieke maatregelen nemen.

Tevens kunt u bijgaande Kamerbrief ondertekenen.

Kernpunten

De casus

- Sinds 3 september zijn op vijf verschillende locaties in de regio tussen Amsterdam en Hilversum verdenkingen op besmetting met blauwtong bij schapen gemeld bij de NVWA.
- Het betreft één of meerdere schapen per locatie met koorts, lusteloosheid, dikke tongen of ontstekingen in de bek en soms tussen de klauwen.
- De meldingen zijn gedaan door dierenartsen van twee verschillende dierenartspraktijken.
- De NVWA heeft de betreffende bedrijven op maandag 4 september bezocht en monsters genomen voor onderzoek. De uitslag is dinsdag 5 september om 17:30 uur ontvangen: 4 locaties positief op BTV, 1 locatie negatief op BTV.
- Het serotype is nog niet bekend, deze uitslag volgt later.
- Hiermee is officieel sprake van een blauwtongbesmetting in Nederland.

De ziekte

- Blauwtong (BTV) is een virusziekte die vooral voorkomt bij schapen en runderen, maar ook andere herkauwers kunnen gevoelig zijn. Het virus wordt verspreid door knutten, niet door direct contact tussen dieren.
- BTV is niet gevaarlijk en niet besmettelijk voor mensen, het is geen zoönose.
- BTV werd in Nederland voor het eerst vastgesteld in 2006. Sinds 2012 is Nederland weer officieel vrij van BTV.
- BTV is een categorie C ziekte volgens de Animal Health Regulation (AHR) (Vo(EU) 2016 /429). Dit betekent dat BTV meldingsplichtig is, maar er bestaat geen bestrijdingsplicht.
- Wél moeten er enkele maatregelen genomen worden, m.n. om andere Lidstaten te kunnen vrijwaren van verspreiding van de ziekte.
- Daarnaast kunnen lidstaten ervoor kiezen om een bestrijdingsprogramma te starten, daarvoor bestaat een EU-kader.

Maatregelen

- Verordening (EU) 2020/689 schrijft voor hoe er gehandeld dient te worden in geval van een vastgestelde besmetting met BTV en welke maatregelen er minimaal getroffen moeten worden, om verdere verspreiding te voorkomen.
- Verplichte maatregelen betreffen:
 - Blokkeren van bedrijven met besmette dieren. Er mogen geen dieren of levende producten (sperma, eicellen) worden afgevoerd. Uitzondering is rechtstreeks naar de slacht. => NVWA heeft de bevoegdheid dit te doen.
 - Uitvoeren van een epidemiologisch bron en contact-onderzoek om mate en verspreiding van de besmetting in beeld te brengen.
 - Waar mogelijk en nuttig treffen van insectenwerende maatregelen in de besmette populatie.
 - De certificering van levende herkauwers en levende producten van herkauwers wijzigt; er moet aan aanvullende voorwaarden worden voldaan, zoals quarantaine en extra testen.

- De certificering van levende herkauwers en levende producten van herkauwers wordt 2 dagen opgeschort om gevolgen in beeld te brengen en met andere Lidstaten af te stemmen.
- Nederland zal de besmetting melden bij de Europese Commissie en de andere Lidstaten.
- Tenslotte moeten bilaterale afspraken in de Benelux over grensoverschrijdende beweiding van herkauwers worden opgeschort.
- Optionele aanvullende maatregelen:
 - Screening van bedrijven met gevoelige dieren in de omgeving van de bedrijven met besmettingen => Advies is dit door NVWA uit te laten voeren om een beeld te krijgen van de verspreiding van het virus.
 - Verplichte vaccinatie tegen BTV op de betreffende inrichting en eventueel andere bedrijven in de omgeving => Advies is dit nader af te wegen en later over te besluiten. De situatie moet beter in kaart zijn om te bepalen of verplichte vaccinatie een effectieve en proportionele maatregel kan zijn. Daarnaast is het belangrijk het draagvlak voor verplichte vaccinatie te bepalen.
- Voor de verplichte maatregelen is geen ministeriële regeling nodig. De NVWA heeft de bevoegdheid deze maatregelen uit te voeren.
- De maatregelen, uitgezonderd de nieuwe certificeringsvoorwaarden, kunnen worden ingetrokken wanneer de bevoegde autoriteit van oordeel is dat deze niet langer nodig zijn om het risico op verspreiding van de ziekte te beperken.

Gevolgen

- Naast de ziektelast die besmettingen met BTV kunnen geven voor dieren en houders, heeft het verlies van de vrijstatus een belangrijke handelsconsequentie.
- Per direct gelden EU-voorwaarden voor de intrahandel in levende gevoelige dieren (m.n. runderen en kleine herkauwers) en hun levende producten (sperma, eicellen en embryo's). De voorwaarden liggen vast in Verordening (EU) 2020/689 en worden door de NVWA per direct toegepast bij verzoek om certificering.
- In praktijk zal dit betekenen dat de komende weken nauwelijks of geen zendingen door het bedrijfsleven verstuurd kunnen worden naar andere EU-lidstaten. Eerst moet aan de nieuwe voorwaarden worden voldaan.

Communicatie

- Nederland is sinds februari 2012 vrij van BTV. Deze besmetting en de gevolgen zullen veel vragen oproepen. Er wordt daarom aandacht besteed aan heldere communicatie.
- De sector wordt in een bestuurlijk overleg bijgepraat.
- De burgemeesters van de getroffen gemeenten worden door RTLG geïnformeerd.
- Op woensdagochtend 6 september zal tussen 08:00-09:00 uur een persbericht uitgedaan worden (bijlage).
- Bijgaande Kamerbrief wordt tegelijkertijd verstuurd.

- De communicatielijn is dat er helaas blauwtongbesmettingen bij schapen op meerdere bedrijven zijn aangetroffen. De dieren vertoonden koorts en ontstekingsverschijnselen aan de bek en poten.
- De NVWA is bezig de omvang van de verspreiding van het virus in kaart te brengen; tot die tijd gelden enkele beperkingen voor de besmette bedrijven.
- Met deze besmettingen is Nederland haar blauwtong-vrije status in de EU kwijt. Dit betekent in praktijk dat veel geplande zendingen levende dieren en levende dierlijke producten van herkauwers helaas niet door kunnen gaan.
- De komende tijd zal LNV met de NVWA de omvang van de besmettingen in kaart brengen en op basis daarvan bepalen of aanvullende maatregelen noodzakelijk en effectief zijn.
- Vaccinatie is toegestaan en een van de belangrijkste bestrijdingsmaatregelen voor een veehouder. Komende dagen zal het serotype van het virus worden bepaald. Op basis daarvan wordt bekeken of er een werkzaam en toegelaten vaccin beschikbaar is dat door veehouders gebruikt kan worden.
- Blauwtong is niet gevaarlijk en niet besmettelijk voor mensen.

Mogelijkheid tot bestrijding

- Er kunnen maatregelen getroffen worden om BTV weer uit te roeien; er zal daarvoor een uitroeiingsprogramma moeten worden ingevoerd. Verordening (EU) 2020/689 beschrijft de minimale vereisten aan zo'n programma.
- Vaccinatie is een verplicht onderdeel van zo'n programma.
- De bevoegde autoriteit kan het programma in heel Nederland of in bepaalde gebieden of zones implementeren, afhankelijk van de situatie.
- Minstens 24 maanden na de laatste bevestigde besmetting met BTV, kan er weer een BTV-vrije status worden verleend.
- Om te kunnen besluiten tot een eventuele bestrijding moet de situatie eerst beter in kaart zijn.
- Hiertoe zal ook gebruik worden gemaakt van advies van de deskundigengroep dierziekten.